

W dobie pośpiechu inwestycyjnego w Polsce, obserwowanego na przedmieściach dużych miast, oraz wadliwego stanu prawnego w kwestii planowania przestrzennego, istnieje potrzeba określenia warunków podnoszenia jakości społeczno-przestrzennej terenów zurbanizowanych. Przestrzeń publiczna od zawsze była domeną miast. Znajduje to swoje potwierdzenie w badaniach, które w większości odwołują się do specyfiki przestrzeni i społeczności miejskich. Powstaje jednak pytanie, czy wnioski z badań nad miejską przestrzenią publiczną można odnieść również do strefy podmiejskiej, która doświadcza dynamicznych zmian zarówno funkcjonalno-przestrzennych (nie zawsze pozytywnych), jak i społecznych. Istnieje potrzeba zbadania jakiego rodzaju przestrzeni publicznych oczekują mieszkańcy przedmieść i w oparciu o jakie miejsca chcą budować lokalne więzi.

Mieszkańcy suburbiów raczej nie dążą do rozbudowanych więzi lokalnych, nie angażują się też w życie społeczne w miejscowości zamieszkania, stąd pytanie jakie są ich potrzeby w zakresie wzmacniania więzi lokalnych w oparciu o lokalne przestrzenie publiczne oraz jaki typ przestrzeni publicznych ma dla nich największą wartość użytkową. Budowaniu społeczności lokalnej sprzyjają miejsca regularnie odwiedzane przez jej członków. Powszechnie wiadomo jednak, że mieszkańcy wielu „sypialnianych” miejscowości przez większość dnia przebywają w pobliskiej metropolii, stąd suburbia lepiej sprawdzają się w roli przestrzeni podejmowania różnorodnych zachowań rekreacyjnych (często indywidualnych), niż społecznych.

Projekt wychodzi z założenia, że funkcję przestrzeni publicznych pełnią nie tylko miejsca będące własnością danej społeczności lokalnej. Jest to szczególnie widoczne w strefie podmiejskiej, w której ważniejszą rolę w zapewnianiu mieszkańcom możliwości spotykania się i uczestniczenia w lokalnym życiu społecznym odgrywają przestrzenie quasi-publiczne. Charakteryzują się one różnym stopniem „publiczności przestrzeni”, rozumianej jako wielowymiarowa i wielostopniowa cecha miejsc wspólnie użytkowanych. Rolę podmiejskich przestrzeni publicznych często pełnią atrakcyjne prywatne przestrzenie klubowe, które wprawdzie oferują stosunkowo drogie formy aktywności fizycznej, ale za to budują prestiż i dają poczucie przynależności do kręgu osób o wyższym statusie społecznym. Jest to szczególnie ważne dla przedstawicieli nowej klasy średniej, która upodobała sobie strefę podmiejską.

Niniejszy projekt stawia sobie za cel (1) określenie cech, jakie powinny posiadać miejsca wspólnie użytkowane przez mieszkańców strefy podmiejskiej, oraz (2) opracowanie modeli „dobrych” podmiejskich przestrzeni publicznych o największej wartości użytkowej.

Badania obejmą podwarszawskie miejscowości, zróżnicowane pod względem układów urbanistycznych, form zabudowy, lokalizacji względem obiektów cennych przyrodniczo oraz oferty lokalnych przestrzeni publicznych. W każdej miejscowości zostanie przeprowadzona inwentaryzacja i klasyfikacja istniejących przestrzeni publicznych, a następnie szczegółowo scharakteryzowane cechy każdej z tych przestrzeni, które decydują o jej publicznym charakterze. Określona zostanie również wartość użytkowa poszczególnych miejsc. Dodatkowo mieszkańcy strefy podmiejskiej w badaniu ankietowym odniosą się do poszczególnych cech przestrzeni wspólnie użytkowanych, wskażą preferowane typy przestrzeni publicznych oraz zachowania, jakie podejmują bądź chcieliby podejmować w przestrzeni publicznej, a także określą rolę miejsc quasi-publicznych w zaspokajaniu potrzeb społecznych. Końcowym efektem projektu będą modele „dobrych” przestrzeni publicznych, dedykowanych różnym grupom mieszkańców strefy podmiejskiej.

Niniejszy projekt poszerza dotychczasowy stan wiedzy na temat przestrzeni publicznych o społeczny odbiór miejsc o charakterze publicznym oraz preferencje odnośnie przestrzeni, w których mieszkańcy przedmieść chcieliby budować więzi lokalne oraz podejmować zachowania społeczne. Badanie wzbogaca zasób narzędzi do oceny przestrzeni o nowe skale pomiarowe i jako pierwsze podejmuje się próby oceny wartości użytkowej przestrzeni publicznych w oparciu o obiektywne i mierzalne kryteria. Wyniki badania mają wymiar aplikacyjny, ponieważ opracowane modele można wykorzystać do stworzenia wytycznych do planowania zagospodarowania przestrzeni podmiejskiej oraz wzbogacenia jej zaplecza usługowego. Projekt przyczynia się tym samym do pogłębienia wiedzy w dziedzinie geografii, socjologii, psychologii środowiskowej oraz urbanistyki, zaś w wymiarze praktycznym – do prawidłowego kształtowania środowiska życia w chaotycznie, jak dotąd, rozrastającej się strefie suburbanalnej.